

УДК 74.004.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-2-14>

Іван СЕЛІВАНОВ,
orcid.org/0000-0002-3416-3620
аспірант кафедри дизайну та основ архітектури
Інституту архітектури та дизайну
Національного університету «Львівська політехніка»
(Львів, Україна) ivan.s.selivanov@lpnu.ua

ІНФОГРАФІКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

У даній статті розглянуто інфографіку як ефективний засіб комунікації між державою та суспільством під час дії воєнного стану з точки зору інформаційного дизайну. Коректне сприйняття інформації відіграє важливу роль у житті кожної людини, адже від цього може залежати не тільки її успіх у навчанні чи кар'єрі, але й здоров'я та життя, що особливо актуально у світлі поточних подій, які відбуваються в нашій країні.

Загалом, проблема візуалізації інформації стосується багатьох аспектів людської діяльності та продукується багатьма факторами, зокрема її обсягом та рівнем складності. Саме тому, дане наукове дослідження присвячене розгляду основних моментів представлення та розуміння інфографіки як цінного інформаційного засобу, що здатний вибудовувати дієві канали взаємодії у цей складний період.

Метою даної роботи є визначення переліку ключових критеріїв, яким повинна відповідати інфографіка в період воєнного стану задля того, щоб бути ефективним комунікативним засобом. Ці критерії покликані сприяти глибшому розумінню та осмисленню проєктувальником її цільового призначення, а також допомагати у грамотному виборі певних дизайн-підходів у процесі розробки.

Для досягнення поставленої мети було виконано ряд завдань, а саме, проаналізовано наукові праці, які певною мірою стосуються тематики цієї статті, та визначено поточний стан дослідження із задекларованої проблематики; висвітлено основні поняття інфографічного дизайну та визначено сфери використання інфографіки як засобу донесення інформації; розглянуто візуальні особливості інфографічної подачі; розроблено та визначено серію критеріїв інфографічної візуалізації, які покликані сприяти грамотному підходу до формування інфографіки як ефективного засобу донесення інформації в умовах воєнного часу.

У процесі написання даної статті було використано такі наукові методи дослідження як емпіричні (аналіз науково-методичних праць) та комплексні (дедукція та індукція). Наукова новизна полягає у комплексному аналізі інфографіки як засобу комунікації в період воєнного стану та вияві основних підходів при її формуванні у різних медійних просторах та змістових контекстах.

Результатом даної роботи стало визначення критеріїв ефективності інфографіки з точки зору її візуальної виразності в умовах воєнного стану, а також наголошення на важливості врахування цих критеріїв у процесі її створення задля досягнення бажаного результату, який полягає в її належному рівні інформативності як засобу донесення важливої інформації.

Ключові слова: інфографіка, візуалізація інформації, інформаційний дизайн, графіка, воєнний стан.

Ivan SELIVANOV,
orcid.org/0000-0002-3416-3620
Postgraduate Student at the Department of Design and Architecture Fundamentals
Institute of Architecture and Design of Lviv Polytechnic National University
(Lviv, Ukraine) ivan.s.selivanov@lpnu.ua

INFOGRAPHICS AS AN EFFECTIVE MEANS OF COMMUNICATION DURING MARTIAL STATE

This article examines infographics as an effective means of communication between the state and society during martial law from the point of view of information design. The correct perception of information plays an important role in the life of every person, because not only his success in education or career can depend on it, but also health and life, which is especially relevant in the light of current events taking place in our country.

In general, the problem of information visualization concerns many aspects of human activity and is produced by many factors, including its volume and level of complexity. That is why this scientific study is dedicated to considering the main points of understanding infographics as a valuable information tool capable of building effective channels of interaction in this difficult period.

The purpose of this work is to define a list of key criteria that infographics must meet during martial law to be an effective communication tool. These criteria are intended to contribute to a deeper understanding and comprehension by the designer of its intended purpose, as well as to help in the competent choice of certain design approaches in the development process.

To achieve the goal, some tasks were performed, namely, scientific works were analyzed, which to some extent relate to the subject of this article, and the current state of research on the declared issues was determined; the main concepts of infographic design are highlighted and the areas of using infographics as a means of conveying information are defined; the visual features of the infographic presentation are considered; developed and defined a series of criteria for infographic visualization, which are designed to promote a competent approach to the formation of infographics as an effective means of conveying information in difficult conditions.

In the process of writing this article, such scientific methods of research as empirical (consideration of examples of infographics in various fields) and complex (deduction and induction) were used.

The result of this work was the derivation of criteria for the effectiveness of infographics from the point of view of their visual expressiveness in the conditions of martial law, as well as emphasizing the importance of taking these criteria into account in the process of creating infographics to achieve the desired result, which consists in its appropriate level of informativeness as a means of conveying important information.

Key words: *infographics, information visualization, information design, graphics.*

Постановка проблеми. Через нещодавнє повномасштабне вторгнення країни-агресора в Україну, наше суспільство опинилося у складному становищі. Відбулися масштабні зміни в багатьох сферах життя, які за своєю природою є катастрофічними та непередбачуваними. Вони суттєво вплинули на раціональне мислення людей, їх адекватне сприйняття дійсності, а також процес прийняття правильних рішень, що в таких несприятливих умовах значною мірою ускладнюють взаємодію людини з інформацією. Таким чином можна констатувати проблему, пов'язану з потребою дієвої та виразної візуалізації інформації про певні події, явища чи алгоритми дій у конкретних складних ситуаціях (потреба евакуації, обстріли, психологічна допомога, природні катаклізми). Для вирішення даної проблеми слід застосовувати ряд підходів, що відповідають вимогам суспільства, поточної ситуації в державі та загальним критеріям якісної візуальної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Матеріал, викладений в даній статті спирається на ряд провідних наукових праць пов'язаних із задекларованою проблематикою дослідження.

Перш за все, слід відзначити наукові праці дослідників Алехандро Кастаньєда та Гарсії Гонсалеса, які досліджували роль інфографіки в розрізі журналістики, а саме в газетах як жанру інформаційного медіа. Автори аналізують, як інфографіка використовується в новинних виданнях для представлення інформації про ті, чи інші події, зокрема надзвичайні, такі як теракт, а також розкрили питання про те, як інфографіка допомагає читачам краще розуміти складну інформацію (Castañeda, 2018; González, 2014). Проте вони недостатньо розкрили суть того, що саме робить інфографіку ефективною у висвітленні тої, чи іншої інформації, таким чином залишивши питання відкритим для подальших досліджень.

Також, варта уваги стаття «Чи варто використовувати інфографіку?: Оцінка збереження інформації відносно інформації, вбудованої в інфографіку» авторства Джонатана Аббазіо та Чунг-Сан Янга, в якій розглядається питання впливу інфографіки на тривалість запам'ятовування інформації людьми. Для цього було проведено експеримент, в якому його учасники спостерігали за різноманітними способами подачі інформації (звичайний текст, текст із доповнювальними зображеннями у формі інфографіки та суто зображення). Після цього вони проходили тест на рівень її засвоєння. На основі отриманих даних дослідники дійшли висновку, що люди зберігають більше інформації, коли вона представлена у комбінації зображення та тексту (Abbazio, J. M., & Yang, Z. S., 2022). Однак в даному дослідженні основний акцент робиться тільки на те, як інфографіка сприяє належному засвоєнню інформації та її подальшому відтворенню.

Окрім досліджень журналістського та навчально-педагогічного спрямування, варто зазначити роботи таких науковців як Ільма Алієва (Alieva, I., 2021), Ерік Аміт-Данхі та Лімо Шифман (Amit-Danhi, E. R., & Shifman, L., 2018; Amit-Danhi, E. R., 2022), котрі у своїх працях розглядали інфографіку як дієвий спосіб візуалізації інформації політичного характеру. Проте вони основну увагу зосередили на візуалізації інформації пов'язаною суто із політичними подіями.

Серед наукових праць слід також згадати статтю «Інфографіка між цифрами та образним мовленням: Семіотичне дослідження візуалізації даних», яка була написана Джузі Фесті. В даній статті автор досліджує семіотику інфографіки, зокрема різні типи знаків, які використовуються в її дизайні, та співвідносить характер їх взаємодії між собою із рівнем розуміння глядачів (Festi, G., 2019).

Загалом, засновуючись на проведеному аналізі наукових матеріалів, які певною мірою є дотичними до тематики даного дослідження, можна стверджувати, що в основному інфографіку розглядають з точки зору журналістики, педагогіки та політології, оминаючи питання інфографічного представлення інформації у воєнний час до цього моменту науковцями не піднімалось.

Метою дослідження є формулювання критеріїв ефективної візуалізації інформації, яка пов'язана із поточною ситуацією в нашій країні у воєнний час.

Виклад основного матеріалу. В наш час інфографіка є важливим засобом візуалізації інформації про ті чи інші об'єкти та явища. Вона дає можливість передавати складну інформацію в зручній та зрозумілій формі. Усе це досягається завдяки планомірному та поетапному формуванню умовних графічних моделей зображуваних об'єктів, які спрощують візуальну репрезентацію розгляданого поняття. Таким чином, вміння унаочнювати інформацію сприяє її більш ефективному сприйняттю та запам'ятовуванню широким загалом.

Основною особливістю інфографіки є її універсальність у функціональному застосуванні. Вона може бути використана і як засіб масової комунікації для швидкої передачі інформації про перебіг подій (напр., терористичний акт), і як навчально-популяризаторський засіб в якому висвітлюються загальноприйняті наукові положення, теорії, гіпотези тощо (напр., теорія відносності), і як вказівка із послідовністю дій для досягнення певного результату (напр., надання першої медичної допомоги). Фактично, всі вищенаведені аргументи слугують доказом того, що інфографіка може бути незамінним способом візуальної комунікації між людьми.

Залежно від форми реалізації, інфографіка може бути як матеріальна (плакати, стенди тощо), так і віртуальна (вебсайти, додатки тощо). При цьому варто зазначити, що не зважаючи на наявні відмінності між цими двома форматами, весь процес розробки інфографіки проходить через ряд етапів, які полягають у використанні певних технічних пристроїв та програмних забезпечень. Але слід виділити одну ключову відмінність у цій закономірності, а саме кінцевий етап реалізації інфографіки. Якщо вона формується для використання у матеріальному середовищі, то цей етап передбачає підготовку до друку. Водночас у випадку коли інфографіка розробляється для подальшого розповсюдження у віртуальному контексті, тоді вона оптимізується та завантажується на той, чи інший цифровий носій.

Сьогодні інфографіка відіграє значну роль у комунікації як на рівні суспільства, так і на рівні держави. Її використання, як засобу інформування населення, в наш час стало вкрай актуальним у зв'язку із нападом РФ, коли різні державні та громадські організації, а також засоби масової інформації почали активно публікувати та поширювати важливу інформацію через велику кількість ЗМІ, зокрема пряме телебачення та онлайн-мовлення, газети, журнали та різноманітні статті в електронних виданнях, дописах та миттєвих фото та відео (так званих «сторіс» в Інстаграм, чи «шортах» в Ютубі) у соціальних мережах тощо. З усіх форм вищезгаданого інформаційного потоку візуальний чинник є найбільш виразним та панівним. Перш за все, він являє собою різноманітні фотографії, колажі, графічні ілюстрації, шаржі тощо. Проте насамперед з інформаційної точки зору, подання контенту у вигляді інфографіки є надзвичайно важливим та доречним, особливо в наш непростий час, оскільки дозволяє швидко та ефективно інформувати громадян про різноманітні процеси, які сьогодні відбуваються в нашій країні, допомагає швидко набути певних навичок (наприклад, користуватись стрілецькою зброєю), надає алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях (при виявленні вибухонебезпечних об'єктів тощо).

Загалом, інфографічну візуалізацію можна виокремити за характеристиками контенту, а саме:

1. Інформація про стан речей на світовій арені та війні (втрати противника, масштаби вторгнення та результати контрнаступу збройних сил, бойова діяльність на тій чи іншій ділянці фронту, ракетні обстріли того чи іншого населеного пункту тощо).

2. Інформація про те, як діяти в критичних ситуаціях (як допомогти собі та іншим фізично і морально, що робити у разі ядерного вибуху).

3. Запобігання вчиненню певних дій, заборонених під час дії воєнного стану та наслідки, до яких це може призвести (наприклад, порушення комендантської години).

4. Сприяти благодійній діяльності різноманітних волонтерських організацій зі збору коштів та необхідних речей для потреб Збройних Сил України, внутрішньо переміщених осіб, дітей, які втратили батьків, та інших категорій громадян, які внаслідок війни опинилися у скрутному становищі).

В інфографіці візуалізуються як прості, так і складні поняття та терміни, що передбачає собою максимальне спрощення композиції на основі характерної форми, структури, кольору, зображуваних фактів/явищ чи конкретного об'єкта. Все це робиться саме для того, щоб люди витрачали якомога менше часу на сприйняття інформації,

адже під час війни будь-яка додаткова секунда може бути вирішальною та від якої залежатиме здоров'я або навіть життя.

Світовий досвід показує дієвість та необхідність таких підходів при формуванні комунікації. Одним з таких прикладів є, зокрема, навчальні керівництва Віла Бартіна щодо використання зброї, навчання пілотів тощо (Will Burtin). В українському інформаційному просторі подібні керівництва також сьогодні існують («Правила поведіння зі стрілецькою зброєю»), водночас час сприйняття такої інформації є значно довшим, оскільки не враховано ряд чинників та критеріїв для швидкого розуміння та сприйняття, зокрема, критерію лаконічності, асоціативності та цілісності.

Тому ключовим завданням із візуалізації інформації є дотримання певних критеріїв, за якими можна створити ефективну інфографіку, а саме:

– Критерій асоціативності, який передбачає максимальний рівень відповідності до візуальних характеристик реального об'єкту / явища, які досягаються використанням відповідних графічних компонентів.

– Критерій стилізації (об'єкти/явища мають бути певною мірою виражені шляхом вигадання їхніх характерних фізичних особливостей і подальшої графічної стилізації).

– Критерій релевантності (візуальні зображення мають бути доречними та не перенавантажувати контент, оскільки це може певною мірою скомпрометувати інформаційну цінність інфографіки як засобу донесення інформації).

– Критерій цілісності (вся інфографіка повинна виражати головну ідею та нести певний зміст).

– Критерій логічного порядку (зміст інфографіки має бути чітко структурованим і продуманим).

– Критерій універсальності (інфографіка має бути універсальною та не обмежуватися тими чи іншими факторами, як формати реалізації, чи рівень складності візуалізованої інформації).

Тут би ще дати кілька речень загальних, можливо, прикладів.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що проблему пов'язану зі вдалою візуалізацією інформації можна вирішити за умови дотримання певних вимог, які формуються через запит суспільства на постійне отримання інформації зокрема про перебіг подій.

Існує ряд досліджень, які так, чи інакше торкаються проблематики інформаційної візуалізації в розрізі значущих суспільно-політичних подій та її семіотичні взаємозв'язки задля їх графічного вираження. Проте наявні наукові дослідження не розкривають у достатній мірі те, що безпосе-

редньо пов'язано із самим процесом візуалізації інформації у контексті графічного комунікативного дизайну.

Визначено, що за своєю суттю інфографіка є універсальним комунікативним засобом донесення інформації, оскільки дозволяє розкривати інформацію будь якої складності у зручній та зрозумілій спосіб. Усе це досягається завдяки поетапному процесу спрощення, що полягає у формуванні умовної графічної моделі як сукупної композиції, так і її складових компонентів. Таким чином, опрацювання інформації стає більш дієвим та доступним для достатньо широкої аудиторії.

Визначено головну особливість інфографіки, яка полягає саме в її універсальності у застосуванні, а саме, як засіб масової комунікації, як навчально-популяризаторський засіб та як інструктивну вказівку.

Встановлено, що інфографіка може бути реалізована у двох основних форматах, а саме, матеріальна (плакати, стенди тощо) та віртуальна (веб-сайти, додатки тощо), а також відмінності між етапами їх створення.

Визначено, що за характером інформації інфографіка може інформувати про поточний стан речей, те, як треба діяти в критичних ситуаціях, запобігати вчиненню певних дій, заборонених під час дії воєнного стану та наслідки, до яких це може призвести, а також сприяти самоорганізації населення у формі благодійної та волонтерської діяльності.

Визначено ключове завдання візуалізації інформації, яке полягає у дотриманні ряду критеріїв, які значною мірою здатні сприяти раціональному проектуванню, адже дозволяють більш чітко передбачити її фінальний вигляд.

Визначено наступні критерії формування інфографіки: критерій асоціативності (стійке співвідношення візуальних образів); критерій стилізації (абстрагування від зайвих характерних ознак); критерій релевантності (відповідність як цільовій аудиторії, так і змісту інформації); критерій цілісності (взаємозв'язок між складовими компонентами інфографіки); критерій логічного порядку (послідовність у викладенні інформації); критерій універсальності (можливість застосовувати інфографіку як в матеріальному, так і у віртуальному середовищі).

Загалом, в даній статті комплексно висвітлено основні моменти пов'язані з поняттям інфографіки та особливостями процесів її створення. Однак, дане дослідження може стати відправною точкою для інших не менш змістовних пошукових розвідок покликаних глибше розкрити проблематику візуалізації інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Castañeda, A. La información frente al terror. Análisis de la infografía en los diarios del País Vasco sobre los atentados del 17-A (17-VIII-2017) [Information against terror. Analysis of the infographic in the newspapers of the Basque Country on the attacks of 17-A (17-VIII-2017)]. *Revista Latina de Comunicación Social*. 2018. Vol. 73. P. 662–687
2. García González, D. Los infográficos periodísticos como género informativo [Journalistic infographics as an informative genre]. *Ilu*. 2014. Vol. 19. P. 93–106
3. Abbazio, J. M., Yang, Z. S. Are infographics worth it?: An assessment of information retention in relation to information embedded in infographics. *Music Reference Services Quarterly*. 2022. Vol. 25, № 4. P. 99–130.
4. Alieva, I. How american media framed 2016 presidential election using data visualization: The case study of the New York Times and the Washington Post. *Journalism Practice*. 2023. Vol. 17, № 4. P. 814–840.
5. Amit-Danhi, E. R., & Shifman, L. Digital political infographics: A rhetorical palette of an emergent genre. *New Media and Society*. 2018. Vol. 20, № 10. P. 3540–3559.
6. Amit-Danhi, E. R. Facts of (financial) life: Political power and re-visualization strategies. *Convergence*. 2022. Vol. 28, № 1. P. 92–108.
7. Festi, G. L'infographie entre les figures et le langage figuratif [Computer graphics between figures and figurative language]. *Signata*. 2019. 10 [французька] URL: <https://journals.openedition.org/signata/2342> (дата звернення: 15.03.2023).
8. Will Burtin's Legacy to Information Design : вебсайт. URL: <https://sheilapontis.com/2014/06/06/will-burtins-legacy-to-information-design/> (дата звернення: 15.03.2023).
9. Правила поводження зі стрілецькою зброєю [Rules for handling firearms] : вебсайт. URL: <https://sprotyv.mod.gov.ua/portfolio/weapons-rules/> (дата звернення: 15.03.2023)

REFERENCES

1. Castañeda, A. La información frente al terror. Análisis de la infografía en los diarios del País Vasco sobre los atentados del 17-A (17-VIII-2017) [Information against terror. Analysis of the infographic in the newspapers of the Basque Country on the attacks of 17-A (17-VIII-2017)]. *Revista Latina de Comunicación Social*. 2018. Vol. 73. P. 662–687. [in Spanish].
2. García González, D. Los infográficos periodísticos como género informativo [Journalistic infographics as an informative genre]. *Ilu*. 2014. Vol. 19. P. 93–106. [in Spanish].
3. Abbazio, J. M., Yang, Z. S. Are infographics worth it?: An assessment of information retention in relation to information embedded in infographics. *Music Reference Services Quarterly*. 2022. Vol. 25, № 4. P. 99–130.
4. Alieva, I. How american media framed 2016 presidential election using data visualization: The case study of the New York Times and the Washington Post. *Journalism Practice*. 2023. Vol. 17, № 4. P. 814–840.
5. Amit-Danhi, E. R., & Shifman, L. Digital political infographics: A rhetorical palette of an emergent genre. *New Media and Society*. 2018. Vol. 20, № 10. P. 3540–3559.
6. Amit-Danhi, E. R. Facts of (financial) life: Political power and re-visualization strategies. *Convergence*. 2022. Vol. 28, № 1. P. 92–108.
7. Festi, G. L'infographie entre les figures et le langage figuratif [Computer graphics between figures and figurative language]. *Signata*. 2019. 10 URL: <https://journals.openedition.org/signata/2342> (data zvernennia: 15.03.2023). [in French].
8. Will Burtins Legacy to Information Design : vebsait. URL: <https://sheilapontis.com/2014/06/06/will-burtins-legacy-to-information-design/> (data zvernennia: 15.03.2023).
9. Pravylyla povodzhennia zi striletskoiu zbroieiu [Rules for handling firearms] : vebsait. URL: <https://sprotyv.mod.gov.ua/portfolio/weapons-rules/> (data zvernennia: 15.03.2023) [in Ukrainian].